

۳۴۳۲

دانشگاه تهران

دانشکده بهداشت

پایان نامه

برای دریافت درجه فوق لیسانس علوم بهداشتی (M.S.P.H.)

در رشته

حشره شناسی پزشکی و مبارزه با ناقلین

موضوع

بررسی وضع فعلی لیشمانیوز جلدی در مناطق شمالی تهران

ببراهنمائی

استاد ارجمند جناب آقای دکتر عزت الدین جوادیان

نگارش

مینو باقری

شماره پایان نامه

سال تحصیلی ۱۳۵۹ - ۱۳۵۸

۳۴۳۲

تقدیم به :

پدر و مادر عزیزم که مظهر ایثار و عشق به فرزندند

و خواهرانم که دوستشان دارم .

۳۲۳

تقدیم به :

استاد ارجمند جناب آقای دکتر عزت الدین

حوادیاں کہ درتہیہ وتدوین این پایان نامہ

راحتمائی ویاریام فرمودہ اند .

تقدیم به :

جناب آقای دکتر ندیم ریاست محترم دانشکده
بهداشت دانشگاه تهران و انستیتو تحقیقات
بهداشتی که از توجهات و راهنمایی هایشان
بهره مند بوده ام.

شكر از:

جناب آقای تحویل‌داری که در امور آزمایشگاهی

همکاری و کم‌کهای بیدریفی فرموده اند.

وتشکر از کلیه دوستانی که در تهیه این پایان نامه مرایاری
کرده اند از جمله آقای ژنی آریانپور که لازم میدانم
از همکاری صمیمانه اش در این امر تشکر فراوان نمایم .

فهرست مطالب

<u>صفحه</u>	<u>عنوان</u>
۱	مقدمه
۷	سابقه لیشمانیوز جلدی در تهران
۱۳	موقعیت جغرافیایی مناطق مورد مطالعه
۱۵	وسایل کار و روش مطالعه
	نتایج و بحث :
	الف : بررسی بیماری در نزد انسان :
۲۴	۱- درکه
۳۲	۲- اوین
۳۵	۳- حصارک کن
۴۲	۴- کن
۴۶	۵- عکسها
۵۰	ب : بررسی مخزن بیماری
۵۰	ج : بررسی حشره شناسی
۵۲	د : بررسی انگل شناسی
۵۱	عکسها
۵۶	خلاصه فارسی
۵۹	خلاصه انگلیسی
	منابع

لشمانیوز که عامل آن از تک یا حته های دسته تاژکداران میباشد
بوسیله انواع پشه خاکپها، غالبا " از حیوان به حیوان، حیوان به
انسان و در مواردی نیز از انسان به انسان قابل انتقال میباشد .
این بیماری در اغلب کشورها وجود داشته و تظاهرات آن بسته به انواع
مختلف آن متفاوت میباشد .

تاکنون مطالعات وسیعی در زمینه های مختلف این بیماری بعمل آمده است
که تازه ترین این اطلاعات را در نشریات علمی و یا از طریق مرورهاثیکه
بوسیله دانشمندان بجان رسیده است میتوان یافت . (۷-۱) .

بعلت اهمیتتی که خیرگان سازمان بهداشت جهانی برای این بیماری قائل
مستند، این بیماری را در ردیف اش بیماری مهم معرفی نموده و در رابطه
با آن ، سازمان مذکور برای تحقیقات علمی و راههایی که احیانا " منجر
به کنترل این بیماری گردد، بودجه و تسهیلات لازم را پیش بینی نموده -
است . (۹-۸)

صرفنظر از خطرات مهلکی که بعضی از انواع این بیماری برای انسان دارد

و بخصوص در کشورهای فقیر دنیا غالباً " تعداد زیادی قربانی دارد، اغلب کارشناسان در شناسایی و یا معرفی اهمیت بهداشتی آن دلایل مشترک و مشابهی را ارائه می‌دهند که در اینجایی موردنمی‌داند که به‌اهم بعضی از آنها اشاره نماید :

- در حال حاضر بدلیل عدم دسترسی به واکسن بیماری کار حفاظت افراد در برابر ابتلا به این بیماری بسیار مشکل می‌باشد و در صورتیکه کار کنترل - ناقل و یا ناقلین و مخازن آن عملی نباشد، کنترل بیماری در انسان تنها از طریق درمان غیر ممکن می‌باشد .
- در مواردیکه تعداد زخم‌های ایجاد شده متعدد باشد بخصوص در مورد افرادی که در وضع بهداشتی نامناسب و ابتدائی قرار دارند، بسبب آلودگیهای ثانوی میکروبی و یا قارچی گرفتاریهای تازه ای برای بیماران فراهم میشود .
- با توجه ب مدت بقای زخم که طولانی می‌باشد و مراقبت از آن برای مدت طولانی خالی از اشکال نیست از این نظر مبتلایان ناراحتی زیادی را متحمل شده بدلیوریکه این امر می‌تواند در پائین آوردن ظرفیت و قابلیت کار - بیماران مؤثر باشد .

- درمان بیماری نسبتاً " مشکل می باشد و داروئی که برای این منظور تجویز میشود لاقلاً برای مدتهای ۱ تا ۲۰ روز متوالی باید مصرف شود .
- غالباً " بیماری در مناطقی دیده میشود که بعلت پراکندگی جمعیت و عدم دسترسی به همه آنها ، گاریوش از لحاظ درمان مبتلایان غیر ممکن میباشد و از طرفی با توجه بدورهء درمان بیماری، تحت نظر گرفتن جمعیت مبتلایان در محیطی از قبیل بیمارستان ، مشکلات فراوان مالی را در بر خواهد داشت .
- بالاخره درمان بیماران پیوسته با موفقیت همراه نمی باشد و بخصوص در مواردیکه مسئلهای به اسم مقاومت نیز در برابر درمانهای جاری - مطرح باشد . (۱۰)

مسئله " بسبب اهمیت بهداشتی این بیماری بوده است که در ایران این بیماری که بصورت بومی وجود دارد حتی از زمانهای بسیار قدیم نظر - دانشمندان ایرانی را بخود معطوف داشته است . (۱۱)

مطالعات سالهای اخیر در ایران نشان میدهد که در زمینه های مختلف و بخصوص درباره اپیدمیولوژی این بیماری بررسیهای بسیار مهم و ارزندهای انجام گرفته است که در این مسیر نقش محققین دانشکده بهداشت و انستیتو - تحقیقات بهداشتی در انجام این بررسیها بطور برجسته برای علاقمندان -

آشکار می‌باشد و بدون تردید محصول این تجسات و تحقیقات که

در مجلات علمی و معتبر جهانی منعکس شده است میتواند راه‌گشای

پیرارزشی برای علاقمندان داخلی و خارجی آن باشد . (۱۲-۳۲)

دوررسی این مقالات و نوشتجات دیده میشود که ضمن معرفی کانونهای

مختلف بیماری در ایران پیوسته از تهران بعنوان یک کانون مهم لیثما-

نیز جلدی شهری یاد شده است و کارشناسان فن غالباً " شاهد همه گیری

های از این بیماری در محله های از تهران و یا آبادیهای اطراف آن نظیر

یوسف آباد ، حصارک ، ماحیقرانیه و یا سایر نقاط بوده اند .

از آنجا نیکه در دوسه سال اخیر مجدداً " مراجعات زیادی از آبادیهای شمال

تهران به در مانگاههای شیمرانات و از آنجا همه روزه تعداد زیادی برای

تشخیص آزمایشگاهی بیماری به آزمایشگاه دانشکده بهداشت و انستیتو-

تحقیقات بهداشتی فرستاده میشوند ، دانشکده بهداشت ، بمنظور در دست

داشتن اطلاعات تازه تری از آبادیهای شمال تهران در نظر داشته است

که وضع بیماری را در حال حاضر مورد مطالعه دقیق تری قرار دهد و در پیروی

از این هدف بوده است که اینجانب با کسب اجازه تصمیم گرفته ام که

بحوی در این برنامه مطالعاتی شرکت نموده تا با بهره گیری از راهنمایی های دانشمند گرامی جناب آقای دکتر ندیم و راهنماییها و سرپرستی استاد ارجمند م جناب آقای دکتر جوادیان موضوع پایان نامه فوق لیسانس خود را در باره وضع فعلی لیشمانیوز جلدی در مناطق شمالی تهران انتخاب نمایم. در این بررسیها که در چهار منطقه آلوده درکه ، اوین ، حصارک کن و کن انجام گرفته مطالبی به این شرح مورد نظر بوده است :

- تعیین میزان آلودگی در بین جمعیت با توجه به مسئله جنس ، سن ، محل زخم ، تعداد زخم و اندازه زخم .

- جدا کردن سوش منطقه از طریق کشت بر روی محیط کشت N.N.N. و تزریق به حیوانات آزمایشگاهی .

- تعیین وجستجوی مخزن اصلی بیماری و بازرسی از سگهای خانگی و سگهای باغات از نزدیک بمنظور جستجوی زخم در آنها .

- تعیین فون پشه خاکی در مناطق تحت مطالعه ، (قسمت مهمی از این

بخش برنامه همراه با خانم ظهیری دانشجوی فوق لیسانس حشره شناسی

و مبارزه با ناقلین که موضوع پایان نامه خود را درباره تعیین فصل

فعالیت پشه خاکی در شمال تهران (درکه واوین) انتخاب کرده بود ، انجام

گرفته و قسمتی رانیز شخصا " انجام داده ام . (۳۳)

شرح مفصل این بررسیها بصورت جداول ونمودارها وعکسها درفصول مربوطه

آمده است .

یادآور میشود مطابق آنچه راکه توصیه وراعنمائیشده است دراین مجموعه

بیشتر به اصل موضوع پیر داخته ردرمبحث مرور مقالات ونشریات تنها سه

سابقه بیماری درتهران اکتفا شده ودرمورد سایر نقاط ایران فقط

به ذکر فرانسهای مربوطه مبادرت گردید .

سابقه لیشمانیوز جلدی در تهران:

در سال ۱۲۳۶ هجری شمسی پولاک پزشک آلمانی در نوشته های خود به بیماری سالک در تهران اشاره نموده و در سال ۱۲۸۹ شنایدر در تهران موارد زیادی سالک را مطالعه کرده است. در سال ۱۲۹۳ نلیگان مواردی از سالک سگ و انسان را در تهران مشاهده نموده و متذکر شده است که سگهای آلوده در احشاشان نیز لیشمانیوز وجود دارد و مسئله وجود کالا آزار را در تهران مطرح کرده است. گاشه در سال ۱۲۹۵ درباره سالک مطالعاتی کرده و - مینویسد: در تهران سالک سگ خیلی فراوان است ولی سالک پستانداران دیگر را ندیده است. در سال ۱۳۱۰ آد لیر - تئودور ولوری تعدادی - فلبوتوم از نقاط شمال غرب کشور و همچنین تهران جمع آوری نموده اند که بین آنها ۷ اسپس پیدا شده است. در سال ۱۳۱۵، شیخ پایان نامه خود را درباره لیشمانیوز تهران نوشته و وی در تهران تعدادی سگ را - مورد مطالعه قرار داده است. دلپی در سال ۱۳۱۷ مواردی از لیشمانیوز جلدی سگ را در حصارک مطالعه کرده و رفیعی در تهران یک مورد لیشمانیوز عمومی سگ را مشاهده کرده که موفق به تعیین جنس آن نشده است و در سال

۱۳۲۵ میمندی نژاد سگهای زیادی را که گرفتار سالک پوستی بودند با داری
 انتیموان درمان کرده و نتیجه خوبی گرفته است . در سال ۱۳۲۵ که منطقه -
 یوسف آباد جهت سکونت کارمندان دولت و افراد جدید در نظر گرفته شد
 سالک بطرز قابل توجهی بین آنان ظاهر گردید و بهمین جهت در سال ۱۳۲۹
 درباره لیشمانیوز جلدی در یوسف آباد و علت شیوع و تعیین مخازن و ناقل
 مطالعاتی بعمل آمد نتیجه مطالعات بطور خلاصه از این قرار بود : از
 ۴۰۰۹ نفر اشخاصی که مورد بررسی قرار گرفتند ۱۳۸۴ نفر قبلاً مبتلا به -
 سالک شده بودند که عده زیادی از آنها در یوسف آباد مبتلا شده بودند .
 ۴۸ نفر سالک حاد داشتند ، تعداد مبتلایان زن و مرد اختلافی نداشت و -
 تقریباً " بیشتر مبتلایان قبلی بین ۵ تا ۹ سالگی مبتلا شده بودند در -
 مبتلایان به سالک حاد نسبت در تمام سنین یکسان بود و علت این بود که
 اشخاص در سنین مختلف از نقاط غیر آلوده برای سکونت به یوسف آباد آمده
 بودند . از مطالعه درباره ۶ حیوانات نتیجه قابل توجهی بدست آمد مبدین
 معنی که در سال ۱۳۲۹ که ۸۴ سگ ، ۹ هامستر و ۲۹ مریون از این منطقه -
 مطالعه شدند همه از نظر داشتن زخم منفی بودند ولی در مطالعاتی که در